

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 30. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

22 Μαρτίου 1887

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑΪΝΕ¹

Κύριοι,

Οὐδὲν ἴσως νέον οὐδ' ἀπροσδόκητον θέλω εἶπει πρὸς ἡμᾶς, ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ φιλομούσου τῶν Ἀθηνῶν κοινού, τοῦ κοινού δηλαδὴ τοῦ διατρίβοντος εὐαρέστως περὶ τὰ προΐοντα τῆς ξένης μάλλον ἢ τῆς πατρίδος φιλολογίας, ἀγνωοῦσι τὸν Ἑρρίκον Ἀϊνε. Λέγων ἀγνωοῦσι, δὲν ἐννοῶ βεβαίως, — ἅπαγε τῆς βλασφημίας, — ὅτι εἶνε εἰς αὐτοὺς ἀγνωστον τὸ ὄνομα, οὐδ' ὅτι δὲν ἔτυχε ν' ἀναγνώσῃσι ποτὲ ἢ ν' ἀκούσῃσι, ὅτι ὁ καλούμενος οὕτω ὑπῆρξε διάσημος γερμανὸς ποιητὴς καὶ λογογράφος, ὅτι διεκρίθη ἰδίως καὶ ἀκουστός ἐγένετο διὰ τῶν γαλλιστὶ γραφέντων καὶ δημοσιευθέντων ἔργων αὐτοῦ, ὅτι ἔζησε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ἐν Παρίσις, ὅπου καὶ ἀπεκλήθη ὑπὸ τοῦ Θιέρσου ὁ εὐφρέστατος γάλλος μετὰ τὸν Βολταῖρον, ὅτι ἐφάνη ἀγαπῶν καὶ ἡγάπησεν ἴσως — εἶπον πολλοὶ — τὴν Γαλλίαν πολὺ πλεόν τῆς πατρίδος του, ὅτι ἐσατύρισε τὴν Γερμανίαν πολὺ δηκτικώτερον ἢ ὅσον ἐνέπαξε τὴν Γαλλίαν, ὅτι οὐδεὶς ἴσως ἀνθρώπος, γνωστός μὲν εἰς αὐτὸν ἢ ἀγνωστός — ἀδιάφορον — ἀλλὰ γνωστός ὅμως καὶ διάσημος εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον, διέφυγε τοὺς ὀξεῖς ὀδόντας τῆς εἰρωνείας καὶ χλεύης του, καὶ ὅτι, πλὴν Ναπολέοντος τοῦ Πρώτου καὶ τῆς γυναικὸς ἐν γένει, — ἥτοι πρώτης ἢ τελευταίας — οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν ἄλλο εὗρε ποτε χάριν πρὸ τῆς δυσκόλου καὶ φιλέριδος καὶ φιλοφύγου αὐτοῦ ψυχῆς.

Γνωρίζουσιν ἴσως οἱ πολλοὶ ὅσα ἀνεπαρκῆ πάντως καὶ πολὺ τῆς ὑποθέσεως ἐλαφρότερα ἐγράφησαν μέχρι τοῦδε ἑλληνιστὶ περὶ τοῦ συγγραφέως τῶν Ὀδοιπορικῶν εἰκόνων μάλλον ἢ τοῦ ποιητοῦ τῆς Βίβλου τῶν ἀσμάτων. Ἐτυχε δὲ πιθανῶς, ὀλίγοι ἐκ τῶν πολλῶν, νὰ ἀναγνώσῃσι καὶ τὰς ἀτυχεῖς ἀποπείρας μεταφράσεως λυρικῶν τινῶν ποιημάτων του, τὰς ὀφειλομένας εἰς τὸν ἄξεστον κάλαμον ἐνὸς τῶν γονιμωτάτων

ἐπικῶν καὶ δραματικῶν ποιητῶν τῆς νέας Ἑλλάδος.

Γνωρίζουσιν ἴσως ἄλλοι, οἱ οἰκειότερον διακείμενοι πρὸς τὰς μελέτας τῆς γαλλικῆς κριτικῆς, ὅτι ὁ Ἀϊνε ἐπανηγυρίσθη πάντοτε, καὶ ζῶν καὶ θανὼν, ὑπὸ τῶν γάλλων λογίων, ὡς εὐφρέστατος γάλλος πεζογράφος, οὐτινος αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ μελέται, αἱ ὁδοιπορικαὶ σκιαγραφαὶ καὶ αἱ κριτικαὶ καὶ αἰσθητικαὶ σπουδαὶ πλήθουσι μὲν ἅλατος καὶ πνεύματος, κατακλύζονται δὲ ἰδίως ὑπὸ τοῦ παραδόξου ἐκείνου, ἱλαροῦ συνάμα καὶ μελαγχολικοῦ, σαρκασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων, ὅστις ἐκλήθη μὲν humour ὑπὸ τῶν ἀγγλῶν, ἡδύνατο δὲ ἴσως, οὐχὶ ἀτυχῶς, νὰ ὀνομασθῇ κλαυσίγελως ἑλληνιστί, συνάπτων οὕτως εἰς μίαν μορφήν Ἡράκλειτον καὶ Δημόκριτον, τὸ διδυμον ἀληθῶς ἐμβλημα τοῦ Swift, τοῦ Sterne, τοῦ Thackeray τοῦ Jean Paul καὶ τοῦ Heine.

Γνωρίζουσι τέλος ὀλίγοι καὶ τοὺς φοβεροὺς κεραυνούς δι' ὧν οἱ πλεῖστοι τῶν γερμανῶν λογοκριτῶν ἐκεραύνωσαν ἄλλοτε, ὀλίγοι δ' ἔτι εὐτυχῶς ἐξακολουθοῦσιν ἔτι κεραυνοῦντες τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἀληθῆ μὲν ἔχοντες λόγον τῆς ἐχθρότητος αὐτῶν καὶ πικρίας τὴν δριμύτητα δι' ἧς ἐφάνη οὗτος ἀρτύων πολλαχοῦ ὅσα ἔγραψε περὶ Γερμανίας καὶ τῶν συγχρόνων αὐτῷ διαπρεπῶν ἀνδρῶν τῆς, πρόφασιν δὲ μόνον καὶ πρόσχημα τοῦ ἀμειλίχου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολέμου τῶν τὴν ἔκλυσιν δῆθεν τῶν ἡθῶν τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν ῥευστότητα τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν ἀδικαιολόγητον δῆθεν εἰρωνείαν καὶ χλεύην, ἣν ἐπετηδεύθη σχεδὸν πάντοτε ὁ Ἀϊνε λαλῶν περὶ τῶν τιμιωτάτων καὶ προσφιλεστάτων τῆς ἀνθρωπότητος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, τὸν ἀνεξήγητον κατ' αὐτοὺς ἐμπαιγμόν, εἰς ὃν παρέδιδεν ἐπὶ τέλους θῦμα τὰς τρυφερωτάτας τῶν συγκινήσεών του, καὶ τὸν ἀπροσδιόνυσον γέλωτα εἰς ὃν κατέληγε πολλάκις τὰ θερμότερα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δάκρυα.

Πόσα δὲ, ἀληθῶς, τοιαῦτα καὶ τοιοῦτοις ὅμοια δὲν ἐγράφησαν περὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς ποιητικῆς ὑπάρξεως, ἥτις εἴμαρτο μὲν νὰ τακῇ ὡς κηρὸς ἐν δεκαετῇ μαρμασμῷ καὶ ὀδύνῃ ὑπὸ τὴν βαρεῖαν πχάλαμην τῆς βιωτικῆς δυστυχίας,

1) Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ τὴν 6 Μαρτίου.

οὐδὲ στιγμήν ὅμως διέλιπε, μέχρις ἐσχάτης αὐτῆς πνοῆς, ἀκτινοβολοῦσα τὸ φέγγος τῆς ποιητικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς ὀνομαστῆς ἐκείνης *Matrazengruft*, τοῦ στρωμαίου τοῦ τάφου, ὡς ἀπεκάλει τὴν κλίνην του ὁ φθίνων ἐννόσῳ ποιητής, ἀντανάτέλλουσα εἰς τε τοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς ἀπωτέρω φίλους τὴν ἰλαρότητα πᾶσαν τῆς εὐφυΐας τῆς καὶ τὸ ἀδιάπτωτον τῆς εἰρωνείας αὐτῆς μειδίαμα.

Πόσον τοιοῦτον νόθον νόμισμα δὲν ἐκυκλοφόρησε καὶ κυκλοφορεῖ ἔτι ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογικῇ ἀγορᾷ, ὡς μέτρον δῆθεν τῆς ποιητικῆς καὶ λογογραφικῆς ἀξίας τοῦ γράψαντος τὴν *Aitareiar* καὶ τοὺς ἐξοριστοὺς Θεοὺς!

Πλὴν ταῦτα πάντα, καὶ γνωστὰ ἂν ὑποτεθῶσι πρὸς στιγμήν εἰς τοὺς ἀκροατάς μου, οὐ μόνον ἤκιστα ἀρκοῦσιν εἰς γνῶσιν τοῦ ποιητοῦ "Αἶνε, οὐ μόνον συγχέουσι, καὶ συγχέουσιν ἀδίκως καὶ ἀτόπως, ὡς πολλάκις μέχρι τοῦδε συνέβη καὶ περὶ ἄλλων μεγάλων ποιητικῶν ἀνδρῶν, τὸν ποιητὴν καὶ τὸν παραγνωρισθέντα ἄνθρωπον, τὸν πολίτην καὶ τὸν συκοφαντηθέντα λογογράφον, ἀλλὰ βλάπτουσι μάλιστα καὶ παραμορφοῦσιν ἀδιαγνώστως τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ εἰκόνα· διαστρέφουσι τὸν χαρακτήρα τῆς ποιήσεως αὐτοῦ, καὶ ἀλλοιοῦσι παντελῶς τὸν τύπον ἐκείνου, τὸν μοναδικὸν μέχρι τοῦδε καὶ ἀνέφικτον πιθανῶς ἐν τῷ μέλλοντι, τοῦ ποιητικοῦ ταλάντου τοῦ "Αἶνε, ὃν μόλις ἐσχάτως, ἀπὸ τεσσάρων καὶ πέντε ἐτῶν, ἤρχισεν ἀπαθεστερον ἐρευνῶσα ἡ κριτικὴ, δὲν κατῴρθωσεν ὅμως ἔτι ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ τιμήσῃ προσσηκόντως.

Ἐπιλαμβανόμενος νὰ γνωρίσω εἰς τοὺς εὐμενεῖς μου ἀκροατάς τὸν μέγιστον ἀναντιρρήτως τῶν νεωτέρων λυρικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας, φρονῶν δὲ ὅτι κύριος καὶ δεσπόζων χαρακτήρ παντὸς μεγάλου ποιητοῦ, ἰδίως λυρικοῦ, ἀπαραίτητον δὲ προσὸν καὶ μέτρον μάλιστα τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς εἶνε τοῦτο ἰδίως, — νὰ γνωρίζεται ὁ ποιητής ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πρὸ παντὸς ἄλλου θέλω προσπαθῆσαι νὰ σκιαγραφῶ δι' ὀλίγων μεγάλων γραμμῶν τὴν εἰκόνα του, καὶ διὰ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ θέλω πειραθῆ νὰ ἀναπαραστήσω πρὸ τῶν ὁμμάτων ὑμῶν τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις συκοφαντηθεὶς καὶ παραγνωρισθεὶς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ὡς ἄνθρωπος, εἶχεν ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ γνωρισθῇ κάλλιον καὶ τιμηθῇ δικαιοτέρον ὡς ποιητής.

Δὲν ὑπάρχει δὲ ἴσως ποιητής ἄλλος — ἐκ τῶν ἀξίων ἐννοεῖται, τοῦ μεγάλου τούτου ὀνόματος — δυνάμενος πιστότερον καὶ ἀκριβέστερον νὰ γνωσθῇ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ὡς ποιητής καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἢ ὁ Ἑρρίκος "Αἶνε. Εἰς αὐτὸν

μάλιστα δύναται τις νὰ προσφωνήσῃ τοὺς λόγους τοῦ Μαρκησίου Posa:

ich will dich durch die Sache sehn,

καὶ ἀναγινώσκων τὰ ποιήματά του, τὰ τε παλαιότερα καὶ νεώτερα, τὰ τε φαειρὰ καὶ βαρύνθημα, τὰ τε δηκτικῆς εἰρωνείας μετὰ καὶ τὰ ὑπερχειλῆ ἐρωτικῆς περιπαθείας, νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἀληθῶς ἐνσπρούμενον ὁλόσωμον πρὸ τῆς φαντασίας του, ν' ἀκούσῃ τὴν παράδοξον καὶ πλήρη γοητείας κλαγγὴν τῆς φωνῆς του, νὰ ταπεινώσῃ τὸ βλέμμα πρὸ τῆς φλογὸς τῶν ὁμμάτων του, καὶ νὰ ἰλαρυνθῇ μὲν πολλάκις ἐκ χαρᾶς, νὰ φοικιάσῃ δὲ ἴσως ἐνίοτε ἐκ πόνου ἀνεξηγήτου πρὸς τὸ μειδίαμά του.

Πρὶν ἢ ὅμως ἀνοίξω ἐνώπιον ὑμῶν τὴν μεγάλην κειμηλιοθήκην τοῦ ποιητοῦ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ δανεισθῶ παρὰ τοῦ πεζογράφου τὴν βαθυτάτην ἐκείνην ἀλληγορίαν, ἐν ἣ φαίνεται συμβολικῶς συνοψίσας τὴν εἰκόνα τοῦ βίου του.

« Γνωρίζετε, λέγει πού τῶν πεζῶν του ἔργων ὁ "Αἶνε, γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν τοῦ νέου ἐκείνου ἱππότου, ὅστις εἰσῆλθέ ποτε εἰς τὸ μαγευμένον δάσος; Χρυσὴ ἦτο ἡ κόμη του, καὶ ἀλαζῶν ἔνευε τοῦ κράνους του ὁ λόφος· ἡ παρειὰ του ἔφλεγε πορφύρᾳ ὑπὸ τὸ διάτρητον γείσον τῆς περικεφαλαίας του, καὶ σφριγῶσα ἔσφριζεν ἡ καρδιά του ὑπὸ τὸν στιλπνὸν αὐτοῦ θώρακα. Ἄλλ' ἐντὸς τοῦ δάσους παράδοξον ἔπνεον οἱ ἄνεμοι πνοήν. Ἀπαισιῶς ἐσάλευσον τὰ δένδρα, καὶ ἀσχήμως παραμορφούμενα ὑπεδύνοντο πού καὶ πού διεστραμμένους μορφὰς ἀνθρωπίνους. Ἀπὸ τοῦ φυλλώματος ὑπέφωσκε πολλὰχοῦ φανταστικόν τι ὄρνεον λευκόν, οἶονεὶ σαρδόνειον τρύζον καὶ χλευαστικῶς γελῶν, παντοῖα δὲ μυθικὰ θηρία διωλίσθαινον ὡς σκιαὶ διὰ τοῦ δρυμοῦ. Ἐνίοτε ἤκούετο ἄδων καὶ ἄκ ακός τις σπῖνος, προέκυπτε δὲ πολλὰχοῦ, διὰ τῶν πλατυφύλλων περιπλοκάδων, καὶ χάριέν τι εὐμορφον ἄνθος. Ἄλλ' ὁ νεαρὸς ἱππότης, ὅστις πάντοτε προύχωρει, ἀνέκραξε τέλος ὑπερφίαλος: Πότε θὰ φανῇ λοιπὸν ὁ ἀντίπαλος, ὅστις θὰ μὲ νικήσῃ; Ἐφάνη τότε προσερχόμενος, οὐχὶ μὲν εὐσταλὴς ἀλλ' οὐδὲ καὶ πολὺ κλονούμενος, ὑψηλὸς τις καὶ ἰσχνὸς ἱππότης, κλειστὸν ἔχων τὸ γεῖσον τοῦ κράνους του, καὶ ἔστη τοῦ νεανίου ἀντιμέτωπος. Ὁ λόφος τῆς περικεφαλαίας του ἐκάμπτετο τεθλασμένος, ἡ πανοπλία του ἦτο ἐφθαρμένη μάλλον ὑπὸ τοῦ χρόνου ἢ κακῇ, τὸ ξιφὸς του ὀδοντωτὸν ἀλλ' ἐκ καλλίστου χάλυβος, καὶ ὁ βραχίον του κραταιός. Ἀγνοῶ πόσον ἡγωνίσθησαν πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο· πρέπει ὅμως ἱκανὸν χρόνον νὰ διήρκεσεν ὁ ἀγὼν, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐφυλλορρόησαν τὰ δένδρα, καὶ ἐπὶ μακρὸν ἔμειναν φαλακρὰ καὶ ὑπὸ ψυχούς τρέμοντα. Εἶτα ἐβλάστησαν πάλιν καὶ ἐχλόασαν ὑπὸ τὸν

ἥλιον, καὶ περιετέλλοντο οὕτως αἱ ὥραι τῶν καιρῶν, χωρὶς καὶ νὰ τὸ αἰσθανθῶσιν οἱ δύο μαχηταί, οἵτινες ἐπάτασσαν ἀδιακόπως ἀλλήλους, ἄγριοι μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ ἀδυσώπητοι, ἡπιώτεροι δὲ κατόπιν, εἰτα σχεδὸν ἀπαθεῖς, μέχρις οὗ τέλος κατέβαλον ἀδρανεῖς οἱ βραχιόνες τῶν τὰ ξίφη, καὶ ἥνοιξεν ἐκάτερος τὸ γέισον τοῦ κράνους του. Λυπηρὸν καὶ ἀποτρόπαιον ὑπῆρξε τὸ θέαμα! Ὁ εἰς τῶν δύο ἱπποτῶν, ὁ εἰς ἀγῶνα προκλήθεις μαχητῆς, ἦτο νεκροῦ εἰδῶλον, λιπόσαρκον δὲ κρανίον ἐφάνη μορφάζον ὑπὸ τὸ ἀναπετασθὲν τῆς περικεφαλαίας του γέισον. Ὁ ἄλλος ἱππότης, ὁ νέος καὶ σφριγῶν εἰσελθὼν εἰς τὸ δάσος, εἶχε νῦν ὅψιν γέροντος πελιδνὴν καὶ κατεσκληκυῖαν, ἡ δὲ κόμη του ἦτο λευκὴ ὡς χιών. Ἀπὸ τῶν ὑψικορύφων δένδρων ἔτρυξε πάντοτε σαρδώνειον κ' ἐγέλα χλευάζον τὸ φανταστικὸν λευκὸν ὄρνειον.»

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ταῦτα γράφων ὁ ποιητὴς τῆς *Βιδίου* τῶν *ἁμαρτῶν* ὑπὴνίσσετο αὐτὸς ἐαυτὸν καὶ τὴν ἐν διαρκεῖ, ἀδυσωπήτῳ πολλάκις καὶ ἀδιαλλάκτῳ ἀγῶνι μέχρι προῶρου γήρως ἀνάλωθεισαν νεότητά του, ἣν ἀμείλικτος εἴμαρτο νὰ καταπῇ νόσος. Οὕτω δὲ ἀντελήφθη τῆς ἀλληγορίας ταύτης καὶ ὁ νεώτατος καὶ ἀκριβέστατος τῶν γερμανῶν βιογράφων τοῦ ποιητοῦ, ὁ Γουσταῦος Karpeles, παρατιθέμενος αὐτὴν ἐν προοιμίῳ τῆς περὶ τοῦ ποιητοῦ βιογραφικῆς του μελέτης. Ἄλλ' οὐδεμία ἐπίσης ἀμφιβολία, διὰ τὸν μελετήσαντα τὰ παντοῖα μὲν καὶ ποικίλα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν πανταχοῦ φέροντα σφραγίδα τῆς ἀτομικότητός του, ἔργα τοῦ ποιητοῦ, ὅτι ὑπὸ τὸ ἀλληγορικὸν αὐτὸ μυθολόγημα εἰκόνιζεν ὁ Ἄϊνε, ὡς ἐν ἀορίστῳ καὶ μεγάλῳ σκιαγραφήματι, τὸ βιωτικὸν ὁμοίωμα τοῦ καθόλου ἀνθρώπου, οὔτινος τελειότατος ἀναμφηρίστως τύπος ὑπῆρξεν αὐτός.

Ἄν εἶνε βέβαιον, καὶ εἶνε ἀναντιρρήτως, — οὐδεμία δὲ εἰς ἀπόδειξιν ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐπικουρίας τῶν νεωτέρων δογμάτων τῆς Δαρβινικῆς φιλοσοφίας — ὅτι ὁ ἀγὼν μόνον, ὁ διαρκὴς καὶ ἀδιάπτωτος ἀγὼν, εἶνε ζωὴ, καὶ ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ ἀληθὴς καὶ ζῶσα ζωὴ, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀγὼν ἀκήρυκτος καὶ ἀμείλικτος, ἀγὼν κατὰ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντων, ἀγὼν οὐχὶ καταπαύων ἀλλὰ διαγωνιζόμενος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀτόμου, οὐδεμία τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀληθεστέρα εἰκὼν τῆς φοβεράς ἐκείνης μονομαχίας, ἣν ἡκούσατε πρὸ μικροῦ μεταξὺ τοῦ νεαροῦ ἱπποτοῦ καὶ τοῦ θανάτου.

Νεαρὸς καὶ ἀκμαῖος, πλήρης ἐλπίδων καὶ σφρίγους, εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κονίστραν τοῦ βίου. Ἀπληστον διαστέλλεται τὸ στήθος του πρὸς τὴν ὑπαιθρον αὔραν, παιδρὸν ἀνοίγεται τὸ βλέμμα του πρὸς τὸ φῶς, ἡ καρδιά του πάλ्लεται ἀνυπόμονος ἐκ πόθων, καὶ ἡ

διάνοιά του ἵπταται κούφη πρὸς τὰ ὕψη, οὐδεμίαν κορυφὴν ὑπολαμβάνουσα ἀπρόσιτον οὐδὲ φραγμὸν οἰονδήποτε ἢ βάραθρον ἀνυπέρβατον. Τὸ εὐσταλές του βῆμα φέρει αὐτὸν ὑπόπτερον εἰς τὰ πρόσω, καὶ τὸ διαρρέον εἰς τὰς φλέβας του θερμὸν αἷμα κρατύνει τὸν βραχίονά του εἰς πᾶσαν ἐπιβολήν. Πάντα ποθεῖ, καὶ ὅσα ποθεῖ τὰ νομίζει πρόχειρα καὶ κατορθωτά. Εἶνε τόσον ὠραία καὶ τόσον εὐκολος ἡ ζωὴ, ψιθυρίζει εἰς αὐτὸν ἡ καρδιά του. Καὶ τί ἐμποδίζει νὰ τὴν ἀπολαύσῃ, ὑπολαμβάνει μαυλίζων τὴν καρδίαν ὁ ἄπειρος ἔτι καὶ ἀταλαίπωρος νοῦς. Καὶ ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ ἀπτόητος εἰς κατὰκτησιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, πλήρης ἔχων ἀγάπης τὸ στήθος καὶ μεστήν πλάνης τὴν κεφαλὴν. Εἶν' ἔτοιμος νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν πρῶτον τυχόντα, νὰ παραδώσῃ μεγαλοφωνῶν εἰς τῶν ἀνέμων τὰς πτέρυγας πᾶν αὐτοῦ αἶσθημα, καὶ νὰ κηρύξῃ ἀνυπόστολος τὰ φρονήματά του πρὸς τὰ πλήθη, — τοὺς ἀδελφούς, ὡς νομίζει, καὶ φίλους του. Ἄλλ' εἰς τὸ ἄκρον ἀμέσως τῆς πρώτης ἀτραποῦ ἦν παρῆλθε τὸ βῆμά του, ὀρθοῦται πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀκατάβλητος ἐκείνος γίγας, ὃν καλοῦσι μὲν ἄλλοι ζῶνι καὶ ἄλλοι θάνατον, ἀλλ' ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ ὠμὴ καὶ ἀνυπόκριτος πραγματικότης, ἡ δι' ἀκαταπόνου ἐργασίας φθείρουσα διαρκῶς καὶ ἀνανεῶσα τὸν κόσμον, ἡ δύναμις ἐκείνη, ἡ συντρίβουσα τὰ ἄτομα εἰς ἄπαυστον δημιουργίαν τοῦ σύμπαντος, ἡ ἐκ τοῦ θρήνου τῶν πονούντων καὶ τοῦ γέλωτος τῶν χαιρόντων ἀπαρτίζουσα τὴν ἐναρμόνιον συναυλίαν τοῦ κόσμου. Πρὸς τὴν πραγματικότητα ταύτην, τὴν σκαιὰν καὶ τραχεῖαν, ἀλλ' ἀληθῆ καὶ ἀναπόδραστον, συνάπτει ἐκὼν ἄκων τὴν ἀτέρμονα πάλιν ὁ ἄνθρωπος, σπανιῶτατα νικῶν καὶ πάντοτε σχεδὸν ἠττώμενος. Ἄλλ' ἄλλην ὅμως ἄλλος συγκροτεῖ τὴν μάχην πρὸς τὸν ἀκατάβλητον πολεμιστὴν. Οὗτος μὲν πίπτει κατὰ τὰ πρῶτά του βήματα, συντετριμμένος, οὐδ' ἀνεγείρεται πλέον. Ἐκεῖνος δὲ προχωρεῖ γενναϊότερος, σχίζων τὰς χεῖράς του κατὰ τῶν τριβόλων τῆς ὁδοῦ, αἱμάσσων τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ διώκων ἀνένδοτος τὸ ἐν μαγικῷ ἀντικατοπτρισμῷ προσμειδιῶν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ ὀρίζοντος φάσμα τῆς εὐτυχίας. Ἄλλος, ἐπιτηδειότερος, κῦπτει δσάκις δὲν δύναται νὰ παρέλθῃ ὄρθιος, διολισθαίνει ἐρπων διὰ τῶν βάτων οἵτινες φράσσουσι τὴν ὁδὸν του, περικάμπτει μᾶλλον τὰ ἐμπόδια ἀντὶ νὰ τὰ ὑπερβῇ, καὶ ἀντὶ ν' ἀπολέσῃ ἐν τῇ πάλῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ τὸ αἷμά του, προτιμᾷ νὰ θυσιάσῃ μικράν τινα ἢ μεγάλην μερίδα τῆς ὑπερηφανείας του, μεῖζον ἢ ἔλασσον ποσὸν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ πεποιθήσεων, ἀποβάλλων οὕτω βαθμηδὸν ἀνὰ πάντα τῆς ὁδοῦ σταθμὸν ὅσα τῶν ἐφοδίων του βαρύνουσι τοὺς

ἄλλους ἢ ἀνακόπτουσι τὸ βῆμα, καὶ ὑπολαμβάνων τέλος ὅτι μέγα τι κατώρθωσεν, ἂν ἔφθασεν εἰς τὸ μοιραῖον τέρμα πλουσιώτερος μὲν ἴσως τὸ βαλάντιον καὶ ὑψηλότερος πιθανῶς τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ πτωχότερος βεβαίως τὴν καρδίαν καὶ κενότερος τὴν κεφαλὴν. Εἶν' ἀληθές, ὅτι τοῦτον ἐπευφημοῦσιν οἱ θεαταί· τὸν ἄλλον ἐμπαίζουσι συνήθως, τὸν πρῶτον δ' ἐκείνον τὸν ἀτυχῆ, τὸν ἐνωρίς ἐκλιπόντα, οὐδὲ κἂν συρίζουσιν. Ἀλλ' εἶν' ἐπίσης ἀληθές, ὅτι πολὺ πλεόν τοῦ κύψαντος, τοῦ τετραποδῆτι διελθόντος τὴν ἀτραπὸν τοῦ βίου καὶ εὐφημηθέντος ἴσως διὰ τὴν ἐπιτηδειότητά του, πολὺ πλεόν αὐτοῦ διέμεινεν ἀληθὴς ἄνθρωπος ἐν τῷ βιωτικῷ ἀγῶνι ὁ ὄρθιος παλαιάσας, καὶ βάψας διὰ τοῦ αἵματός του τὰς ἀκάνθας τῆς ὁδοῦ. Δὲν ἀπεδύθη οὗτος τὸν ἀληθῆ, τὸν ἀτελῆ μὲν πάντως ἀλλ' ἀνθρώπινον ὅμως ἄνθρωπον, ὅπως ἀγωνισθῇ κατὰ τῶν δυσχερειῶν τοῦ βίου, καὶ κατακτήσῃ ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἤθελεν ἴσως περιφρονῆσαι μολις κατακτηθέν. Δὲν κατηράσθη ὑποκριτικῶς τὴν ζωὴν οὐδὲ ἤλειψε τὰς παρειάς του ψευδοῦς ὠχρότητας ψιμύθιον ἵνα κινήσῃ τὸν ἔλεον καὶ καρπωθῇ τὰ συμπαθῆ δῆθεν δάκρυα τῶν θεωμένων. Δὲν ἔπνιξε τοὺς παλμούς τοῦ στήθους του, οὐδὲ παρεχάραξε τὰ ἀληθῆ του αἰσθήματα, οὐδὲ παρέπλασε τὰ φρονήματά του, ἐξαγοραζόμενος τοὺς κοιροὺς καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γιγόμενος ἵνα τοὺς πάντας κερδίῃ. Δὲν ἀπέριψεν, ὡς ἄχρηστον φορτίον κατὰ τὴν ἀνάντη τοῦ βίου ἀτραπὸν, τὰς ἐλπίδας του καὶ τοὺς πόθους του, οὐδ' ἔπνιξε, μολις γεννωμένας, τὰς ἀγάπας του καὶ τὰ μίσση του, οὐδὲ συνηλάγη πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, οὐδ' ἐθαυκάλησεν εἰς ὕπνον εὐκαίρου ῥαστώνης τὴν διάνοιάν του, ὅπως ἀρέσῃ κοιμώμενος μᾶλλον ἢ γρηγορῶν. Δὲν ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ἵνα μὴ ἴδῃ, οὐδ' ἔθηκε θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη του, ἵνα μὴ λαλήσῃ. Ἐμείνει καθ' ὅλον τὸ τραχὺ αὐτοῦ στάδιον ἀληθὴς ἀνὴρ, ἀληθὴς ἄνθρωπος, πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις διατηρῶν καὶ πάσας τὰς ἀδυναμίας, ἔχων τὸ αἶσθημα ἀνεπίπλαστον καὶ ἀνυπόκριτον τὸ φρόνημα, λαλῶν ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας του, καὶ πράττων ὅσα ὑπηγόρευε μὲν πρακτέα ὁ νοῦς, ὑπελάμβανε δὲ πρακτὰ ὁ βραχίον. Διετήρησε μέχρι τέρατος τῆς μοιραίας τρίβου πλήρη καὶ ἀκήρατον τὴν ἀτομικότητά του· ἂν δέ, ἀνύσας τὸ στάδιον, εὐρέθῃ ἐλπίδων πτωχότερος καὶ κενότερος πόθων, εἰς ὀλιγώτερα πιστεύων καὶ περὶ μικρότερα πλανώμενος, δὲν ἐπώλησεν ὅμως τὰς ιδέας του ἀντὶ πινακίου φακῆς, οὐδὲ διέλυσε διὰ τῆς ἰδίας πνοῆς του τὰς χιμαιρικὰς αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ πλάνας. Τὸν κατέβαλεν ἴσως ὁ κλύδων τοῦ βίου, ἀλλὰ δὲν ἔκαμψεν ὅμως τὰ νῶτα του κερδοσκοπὸς ὑστεροβουλία, οὐδ' ἀνέλυσε ἢ βιωτικῇ

ἀνάγκη τὴν πικρίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς ἀνελευθέρου κολακείας μέλι.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

I.

Ἔρπυλαι.

Ὁ Κ. Λοβεδύ, καταλιπὼν τὴν ἄμαξάν του ἐν πανδοχείῳ τινὶ τῆς Βωβραί, ὅπου ἐνίστε κατέλυε, μετέβη εἰς τοῦ συμβολαιογράφου Περρέν, ἵνα λάβῃ ἀπαραιτήτους τινὰς πληροφορίες. Εἰσελθὼν εἰς τὸ γραφεῖον, παρετήρησεν ὅτι οὐ μόνον ἔλειπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀνεμένετο ταχέως, διότι ὁ μὲν πρῶτος γραφεὺς ἐκάπνιζε τουρκικὴν καπνοσύριγγα, οἱ δὲ δύο ὑποτακτικοὶ του ἔπαιζον πικέτον, τρίτος δὲ μικρὸς γραφεὺς ἔπαιζεν ἀετόν. Πάντες οὐχ ἦττον, ἀμα ὡς εἶδον τὸν τραπεζίτην, ἤλθον εἰς συναίσθησιν τοῦ πρόποντος· χαρτί, ἀετὸς καὶ καπνοσύριγγες ἐξηφανίσθησαν ὡς διὰ μαγείας, ὁ δὲ ἀρχιγραφεὺς ἔσπευσε νὰ προὔπαντήσῃ τὸν ἐπισκέπτην.

Αἱ παραβάσεις ἐκεῖναι τῆς γραφειακῆς πειθαρχίας δὲν παρετηρήθησαν ὑπὸ τοῦ Κ. Λοβεδύ, ὃν ἱκανῶς ἀπασχολοῦν αἱ προσωπικαὶ του μέριμναι. Ζητήσας τὸν Κ. Περρέν, ἔμαθεν ὅτι ὁ συμβολαιογράφος, ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς προτεράρας, ἔμενε κατ' ἀνάγκην πλησίον πλουτοῦ ἀσθενοῦς, δηλώσαντος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαθέσῃ τὰ καθ' αὐτόν, πάσχοντος δὲ κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην σφοδρὸν πυρετόν. Ἀνεμένετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τοῦ πυρετοῦ ἡ ὕφεσις, ὅπως δυνηθῇ ὁ θνήσκων νὰ ἐκφράσῃ τὰς τελευταίας αὐτοῦ θελήσεις, ὀλόκληρος δὲ οἰκογένεια, ἐνδιαφερομένη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος, ἐφύλαττε τὸν συμβολαιογράφον, ἐμποδίζουσα αὐτὸν καὶ νὰ κινηθῇ. Ὑπετίθετο λοιπὸν εὐλόγως ὅτι ὁ Κ. Περρέν δὲν θὰ ἐπέστρεφε πρὸ τῆς ἐσπέρας, ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐπιούσης νυκτός.

Ἡ ἀπουσία αὕτη δὲν δυσχερῆσται βεβαίως τὸν Κ. Λοβεδύ· οὐχ ἦττον ἐξέφρασε μεγάλην ἐπὶ τούτῳ δυσἀρέσκειαν.

— Πολὺ δυσάρεστον! εἶπεν ἡμῖν ἐπιφορτισμένος νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ κυρίου συμβολαιογράφου περὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐφρονεῦθον εἰς τὰ ἐρείπια τῆς καίσης οἰκίας.

— Ἐφρονεῦθησαν; ἐπ'ἀνέλαθεν ἐκπεπληγμέ-